

Användarna i fokus

Digitaliserade samlingar och webbutställningar kan man ta del av vid många museer. Men hur genomtänkta är satsningarna och hur fungerar de för användarna? Och hur utarbetar man bäst en nätbaserad universitetskurs om kulturhistoriska museer och samtiden?

Av Magnus Gudmundsson

» I en ny masterutbildning vid Lunds universitet, Institutionen för kulturvetenskaper, är en av huvudpunkterna att lära sig om information och kommunikation av kultur, så som den är formerad på våra abm-institutioner. Verktygen för att nå målet är bland annat digitalisering, webben, ny teknik osv.

Jag undrar ibland hur denna nya teknik ska kunna hjälpa oss som arbetar i kulturarvssektorn. Självklart är det så att vårt kulturarv blir mer tillgängligt. Och självklart ska vi dela med oss av det vi samlat i både arkiv och föremålssamlingar. Eftersom datorer och mobiltelefoner idag nästan är var mans egendom blir det en demokratisk plikt för museerna att nyttja dessa nya kanaler. Men vad är det vi förmedlar i vårt användande av detta ”nya”?

Samlingar på webben

Många museer och andra kulturinstitutioner har publicerat delar av utställningar och samlingar på webben. I bästa fall är bilder och text sorterade i kategorier eller så är det en sökbar databas. Räcker det? Är besökarna på dessa webbplatser mogna att tolka föremålen, se historier mynna ur dem? Eller är den nya tekniken ytterligare ett halmstrå att hänga upp museiverksamheten på, på liknande sätt som mångkulturår och accessmedel?

Jag ska inte vara kritisk till sättet museerna använder den nya tekniken på, men jag tror att vi ännu mer måste fråga oss varför vi gör som vi gör. Vad är syftet med att lägga ut samlingarna på webben? Vad vill vi berätta? Vem förväntar vi oss nå?

Tidernas stad på webben

I Malmö museers basutställning *Tidernas stad*, som behandlar staden under 150 år och som öppnade 2007, har vi dels arbetat med en vanlig fysisk utställningsform, och dels med att vidga utställningen till att både finnas på webben och på stan. Alla föremål och texter finns på webben, liksom fördjupningstexter. De ca 300 fotografier som är med i utställningen blir 600 på webben. För att få ut museets besökare på stan har vi skapat mp3-vandringar, och det pågår en förstudie kring att använda gps för att ytterligare vidga museets besökskaror och få dem intresserade av att utforska Malmö.

Bakgrunden till att vi kunnat göra de här andra satsningarna är att vi haft ett innehållsrikt projekt att bygga vidare på, och att vi haft som ett grundsyfte i projektet att just vidga besökskarorna och även museibegreppet.

I efterhand är den fysiska utställningen mycket tillgänglig och faktiskt snygg. Mp3-vandringarna är väl genomarbetade. Satsningen på webben är

tyvärr styrd av Malmö stads ”profil”, vilket gör att materialet är svårtillgängligt. Fotona är också svåra att nå eftersom de ligger i en gemensam bildbank tillsammans med andra bilder från museet. Här saknas tydlighet, både i innehåll och av avsändare.

Att webbversionen inte blev helt lyckad kan jag i efterhand tillskriva min egen naivitet. Trots att jag är van vid att både utforma webbplatser, fylla dem med innehåll och att besöka dem, trodde jag att det bara var att slänga upp ett gigantiskt material. Och att det automatiskt skulle bli tillgängligt via Malmö stads webbverktyg. Men precis som en fysisk utställning kräver en kunnig formgivare, kräver en webbutställning någon som kan webben, någon som kan styra besökaren i rätt riktning. Webben är inte ett offentligt lagringsutrymme. Den är dock ett fantastiskt verktyg, inte bara för att museerna får möjlighet att förmedla

Från utställningen *Tidernas stad*. Foto Andreas Nilsson/Malmö museer.

sin verksamhet in i besökarnas hem, utan också för att det skapar möjligheter.

Analysera utställningar och webb

I den inledningsvis nämnda masterutbildningen vid Lunds universitet har jag varit med och utformat ett moment kallat "Verksamhetsbaserat projekt, utställning eller webb". Tanken är att studenterna ska utgå från en befintlig utställning, göra en systematisk analys av den utifrån kriterier som helhetsintryck, målgrupp, syfte, innehåll, koppling mellan föremål, text och bild, handikappanpassning osv. Därefter ska de försöka anpassa utställningen för webben. Här hoppas vi kunna diskutera de olika mediernas möjligheter, styrkor och svagheter. Och dra nytta av expertis som kan både utställningsmediet och webben.

Studera på webben

Ytterligare ett kursmoment som finns med i nämnda abm-master är "Kulturhistoriska museer och samtiden". Kursen ges i en nätbaserad version under vårterminen 2008 och har lockat studenter från Luleå i norr till Malmö i söder. I arbetet med att göra om den, från vanlig

närvarobaserad kurs till nätbaserad, landar jag i samma tankar som ovan. Hur förändrar jag innehållet och verksamheten till att fungera virtuellt? Föreläsningar har gjorts till instuderingsanvisningar och gruppdiskussioner har gjorts till forumdiskussioner. Kursen bygger mycket på studenternas egna engagemang. Att självständigt kunna tillgodogöra sig litteratur (om t ex Samdok) och att själva göra en mindre utflykt i samtiden med tillhörande analys. Precis som i diskussionen ovan måste jag tänka på brukaren, på studenten. Hur kan jag engagera dem, få dem att fundera kring museernas roll i samtiden? Och det när jag bara träffar dem via sina inlämningsuppgifter och frågor via kursverktygets forum.

Fokus på museiwebbens innehåll

Avslutningsvis vill jag citera webbanalytikern Gerry McGovern, som i sitt nyhetsbrev 12 januari 2008 skriver att han ofta möts av välkomnande, trevliga bilder och annat lullull när han är ute på webben. Men det är inte det han är ute efter. Han vill ha information, han vill lära sig något. Samtidigt vill han inte ha tråkigt. Som exempel skriver han:

Nobody wants to read about your five year plan. Your website is a place for implementing that plan. /.../I know how excited the web team can get about all the shiny, new stuff. I know how hard it is to resist boasting about all that investment. Nobody cares.

Översatt till resonemanget ovan kan man kanske säga att ingen är intresserad av att se bilder av föremål på webben, man vill se dem insatta i sitt sammanhang. Ingen vill se grundmaterialet för en utställning på webben, man vill se utställningen anpassad för webb. Ingen vill veta att museet jobbar utifrån ett temaår. Ingen vill läsa dokumentationsprogram och insamlingsstrategier. Besökaren av museernas webbplatser vill se resultat och lära sig mer om sin samtid och historia. ■

Magnus Gudmundsson är fil dr i etnologi och forskningsledare vid Centrum för livsstilsfrågor i Region Skåne, under VT 2008 förordnad som lektor vid Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet. Tidigare verksam vid Malmö museer. magnus.gudmundsson@kult.lu.se